

GRADUAAT IN HET SOCIAAL- CULTUREEL WERK

SAMENWERKINGSVERBAND HBO5 AP-HZS

TOETS NIEUWE GRADUAATSOPLEIDING • ADVIESRAPPORT

5 MEI 2019

Inhoud

1	Samenvattend advies van de visitatiecommissie.....	4
2	Rapportage van de bevindingen en overwegingen	6
2.1	Generieke kwaliteitswaarborg 1: beoogd eindniveau	6
2.2	Generieke kwaliteitswaarborg 2: onderwijsleeromgeving	7
2.3	Generieke kwaliteitswaarborg 3: te realiseren eindniveau	9
2.4	Generieke kwaliteitswaarborg 4: opzet en organisatie van de interne kwaliteitszorg	11
2.5	Eindoordeel.....	12
3	Beoordelingsproces	13
4	Overzicht oordelen	14
	Bijlage 1: Basisgegevens over de opleiding.....	15
	Bijlage 2: Domeinspecifieke leerresultaten (DLR).....	16
	Bijlage 3: Samenstelling visitatiecommissie.....	16
	Bijlage 4: Overzicht van de bestudeerde documenten	18
	Bijlage 5: Lijst met afkortingen	19

1 Samenvattend advies van de visitatiecommissie

De NVAO heeft de domeinspecifieke leerresultaten van de nieuwe opleiding graduaat in het sociaal-cultureel werk gevalideerd op 18 februari 2019.

De nieuwe graduaatsopleiding in het sociaal-cultureel werk van het samenwerkingsverband HBO5 AP-HZS beoogt studenten op te leiden tot direct inzetbare sociaal-cultureel werkers die individuen en groepen op een krachtgerichte manier kunnen begeleiden. Deze sociaal-cultureel werkers functioneren onder supervisie, als ondersteunende, uitvoerende krachten en als onderdeel van een team. Afgestudeerden kunnen ook doorstromen naar een bacheloropleiding (met name Sociaal Werk).

De visitatiecommissie (hierna: commissie) constateert dat de opleidingsspecifieke leerresultaten (OLR) identiek zijn aan de op Vlaams niveau vastgestelde domeinspecifieke leerresultaten (DLR) en in lijn met niveau 5 van de Vlaamse Kwalificatiestructuur. De opleiding heeft eerste stappen gezet in het verhelderen van het verschil met niveau 6. Daarbij heeft zij haar goede verbindingen met het werkveld benut om afstemming met het werkveld te realiseren.

De commissie is van mening dat de OLR op adequate wijze zijn vertaald naar inhoud, domeinen, thema's en opleidingsonderdelen. De opleiding heeft een duidelijke ambitie om het programma zeer praktijkgericht vorm te geven en optimaal af te stemmen op de doelgroep en de eigenheid van niveau 5, door in te zetten op kleinschalige en praktijkgerichte werkvormen. Daarbij heeft werkplekleren een centrale plaats in het programma. De commissie waardeert deze ambitie, maar vindt wel dat er nog stappen gezet moeten worden om deze volledig te realiseren.

De commissie is positief over de brede, diverse instroom die de opleiding ambieert. Er wordt volgens de commissie voldoende afgestemd op de behoeften van de meeste doelgroepen door maatwerk te leveren. De commissie is van mening dat de groep zij-instromers niet optimaal bediend wordt, aangezien geen middag-avondtraject wordt aangeboden.

Het personeel is volgens de commissie gekwalificeerd om het onderwijs in de opleiding te verzorgen. De commissie waardeert met name de uitgebreide ervaring van de docentengroep met het (volwassenen)onderwijs op niveau 5. De opleiding beschikt volgens de commissie over goede voorzieningen op de campus en over een goede digitale leeromgeving. Ook de studiebegeleiding en studentenvoorzieningen zijn naar de mening van de commissie toereikend.

De commissie is van oordeel dat het toetsbeleid en -programma van de opleiding goed in elkaar zitten. De opleiding kent een gevarieerd palet aan summatieve en formatieve toetsvormen, die voldoende aansluiten bij de OLR en de werkvormen. De kwaliteit van toetsing en beoordeling wordt onder andere geborgd door toepassing van het vierogenprincipe en kalibratie door docenten.

De opleiding sluit aan bij de kwaliteitszorgsystematiek van de hogeschool, wat vertrouwen wekt bij de commissie. De commissie constateert dat alle relevante stakeholders systematisch worden betrokken in de kwaliteitscyclus.

Door de invoering van thematische vergaderingen binnen verschillende gremia, wordt geborgd dat belangrijke thema's (zoals werkplekieren en begeleiding op maat) voldoende systematisch en diepgaand gemonitord en verbeterd worden.

De commissie die de aanvraag van het samenwerkingsverband HBO5 AP-HZS voor de opleiding graduaat in het sociaal-cultureel werk heeft beoordeeld, brengt een positief advies uit aan de NVAO. Zij baseert haar oordeel op het informatiedossier en het toelichtend gesprek.

Met het oog op de verdere ontwikkeling van de nieuwe opleiding, formuleert de commissie de volgende aanbevelingen. Deze aanbevelingen doen geen afbreuk aan het huidige oordeel over de potentiële kwaliteit van de opleiding.

De commissie beveelt de opleiding aan om:

- de OLR nog sterker te specificeren naar niveau 5, onder andere door de beheersingsniveaus behorende bij de gedragsindicatoren in de competentiematrix scherper te definiëren. De opleiding kan de uitkristallisering van het verschil tussen niveau 5 en 6 versnellen door het gesprek met het werkveld over de taken die op niveau 5 kunnen worden uitgevoerd, te intensiveren.
- het theorie-aanbod gelijkmatiger te verdelen over het gehele programma en meer in lijn te brengen met de opbouw in complexiteit en zelfstandigheid die de rest van het programma kent.
- de theorie meer in functie van de praktijk aan de orde te brengen, vanuit authentieke praktijkervaringen en casussen die studenten tegenkomen in het werkveld, onder andere door het aanbrengen van meer theoretische verdieping in het opleidingsonderdeel Beroepspraktijk.
- de afstemming met de werkplekken te verbeteren, de werkplekmentoren te professionaliseren en de kwaliteit van hun begeleiding systematisch te monitoren.
- te onderzoeken of er in de diverse doelgroepen behoefte is aan een middag-avondtraject, zodat ook werkenden (zonder diploma) gefaciliteerd worden om de opleiding te volgen.
- formatieve toetsing explicieter in te zetten als tussenevaluatie in de opleidingsonderdelen rond werkplekieren (die geen herkansingsmogelijkheid kennen), zodat studenten binnen het tijdsbestek van het opleidingsonderdeel voldoende mogelijkheden hebben tot verbetering en/of groei.
- het werkplekieren op korte termijn formeel te evalueren en continu te monitoren.

Den Haag, 5 mei 2019

Namens de commissie ter beoordeling van de toets nieuwe opleiding voor de opleiding graduaat in het sociaal-cultureel werk van het samenwerkingsverband HBO5 AP-HZS,

Toon Martens
(voorzitter)

Anne-Lise Kamphuis
(secretaris)

2 Rapportage van de bevindingen en overwegingen

2.1 Generieke kwaliteitswaarborg 1: beoogd eindniveau

Het beoogd eindniveau weerspiegelt qua niveau, oriëntatie en inhoud de actuele eisen die in internationaal perspectief vanuit het beroepenveld en/of het vakgebied worden gesteld aan de opleiding.

Bevindingen

De nieuwe graduaatsopleiding in het sociaal-cultureel werk van het samenwerkingsverband HBO5 AP-HZS beoogt studenten op te leiden tot direct inzetbare sociaal-cultureel werkers die individuen en groepen op een krachtgerichte manier kunnen begeleiden. De opleiding bereidt studenten voor op verschillende domeinen binnen het sociaal-cultureel werk, te weten activering en burgerschap, gemeenschapsvorming en ontmoeting, leren en vormen en kunst en cultuur. Uit het informatiedossier en het toelichtend gesprek blijkt dat gegradueerden functioneren onder supervisie, als ondersteunende, uitvoerende krachten en als onderdeel van een team. Ze zijn daarbij primair gericht op rechtstreeks contact met de doelgroep en directe partners. Ten opzichte van niveau 6 ligt er minder focus op leidinggevende en beleidsbeïnvloedende taken en op contacten met externe partners. De graduaatsopleiding heeft tevens een meer praktijkgerichte insteek dan de verwante bacheloropleiding.

Afgestudeerden kunnen ook doorstromen naar een bacheloropleiding. De opleiding heeft een vervolgprogramma ontwikkeld richting de afstudeerrichting Sociaal-cultureel Werk van de bacheloropleiding Sociaal Werk.

Voor graduaatsopleidingen in het sociaal-cultureel werk zijn, in overleg met werkveld, alumni en internationale experts, domeinspecifieke leerresultaten (DLR) ontwikkeld, onder begeleiding van de VLHORA (Vlaamse Hogeschoolraad). De DLR zijn afgestemd op niveau 5 van de Vlaamse Kwalificatiestructuur. De opleidingsspecifieke leerresultaten (OLR) van de opleiding zijn identiek aan de DLR.

Uit het gesprek blijkt dat het werkveld intensief betrokken is geweest bij de ontwikkeling van de nieuwe opleiding en een actueel beroepsprofiel van de sociaal-cultureel werker op niveau 5, onder andere als onderdeel van een omgevingsanalyse. De opleiding heeft hiertoe een werkveldcommissie ingesteld, die bij het verder vormgeven van de opleiding betrokken blijft.

Overwegingen

De commissie constateert dat de OLR identiek zijn aan de op Vlaams niveau vastgestelde DLR en in lijn met niveau 5 van de Vlaamse Kwalificatiestructuur. De opleiding heeft voldoende helder voor ogen wat niveau 5 inhoudt en hoe het zich verhoudt tot niveau 6. De commissie is echter van mening dat de OLR nog sterker kunnen worden gespecificeerd naar niveau 5. Zo kunnen de beheersingsniveaus behorende bij de gedragsindicatoren in de competentiematrix scherper worden gedefinieerd.

De commissie constateert dat het verschil tussen een functie op niveau 5 en 6 zich nog in het werkveld moet uitkristalliseren en ziet dat de opleiding zich hiervan bewust is. Ze waardeert de aandacht die de opleiding hiervoor heeft, maar adviseert de opleiding om het vergelijkingsproces te versnellen en het gesprek met het werkveld om het onderscheid tussen functies op niveau 5 en 6 scherp te krijgen, te intensiveren.

De commissie is van mening dat de opleiding goede verbindingen heeft met het werkveld. Ze adviseert de opleiding om deze contacten te benutten om op korte termijn de ontwikkeling van een meer specifieke invulling van de OLR in te zetten. Daarbij is het volgens de commissie ook belangrijk om oog te hebben voor internationale afstemming.

Oordeel: voldoende

2.2 Generieke kwaliteitswaarborg 2: onderwijsleeromgeving

De onderwijsleeromgeving maakt het voor studenten mogelijk de beoogde leerresultaten te realiseren.

Bevindingen

Voor de opleiding van 120 studiepunten zijn twee modeltrajecten ontwikkeld. Het eerste modeltraject beslaat twee jaar en is opgedeeld in vier semesters. Het tweede modeltraject is ontwikkeld voor (bachelor)studenten die zich halverwege het academiejaar willen heroriënteren. Dit traject begint in februari en beslaat 2,5 jaar en is verdeeld over vijf semesters. Beide trajecten worden in de vorm van dagonderwijs aangeboden.

De inhoud van het programma is opgebouwd rond vier domeinen en vijf thema's. In elk semester staat een van de vier domeinen van sociaal-cultureel werk centraal: activering en burgerschap, gemeenschapsvorming en ontmoeting, leren en vormen en kunst en cultuur. Daarnaast kent het programma vijf verticale thema's: denken over mens en samenleving, werkplekverkenning, vaardigheden, professionele ontwikkeling en geïntegreerd werken. Het thema 'geïntegreerd werken' komt in elk semester aan de orde in het opleidingsonderdeel Leergroep, waarin studenten in groepsverband werken aan een leertaak (een gesimuleerde professionele taak) waarin de inhoud en vaardigheden uit de andere opleidingsonderdelen worden toegepast. In het opleidingsonderdeel Beroepspraktijk, waarmee studenten de opleiding afsluiten, dienen studenten alle kennis, vaardigheden en attitudes uit de opleiding te integreren. De opleiding heeft de vertaling van de OLR naar leerdoelen en beheersingsniveaus per opleidingsonderdeel weergegeven in een competentiematrix.

In het informatiedossier zijn de opleidingsonderdelen van de eerste 60 studiepunten uitgewerkt in ECTS-fiches, waarin beschreven wordt aan welke OLR gewerkt wordt, naar welke leerdoelen en inhouden deze zijn vertaald en welke studiematerialen, werkvormen en toetsvormen gebruikt worden. Tijdens het gesprek legt de opleiding uit dat er nog weinig leermateriaal beschikbaar is dat specifiek gericht is op graduaatsopleidingen. Dit verklaart waarom er relatief weinig bestaande en op de graduaatsopleiding afgestemde literatuur is opgenomen in de ECTS-fiches. Tot nu toe hebben docenten vaak hun eigen materiaal ontwikkeld om aan te kunnen sluiten bij de doelgroep en de eigenheid van niveau 5.

De opleiding kent een praktijkgerichte didactiek. Daarnaast wordt het zelfregulerend vermogen van studenten gestimuleerd, onder meer door aandacht voor zelfreflectie en een geleidelijke afname van ondersteuning door docenten. De opleiding heeft gekozen voor kleinschalige, interactieve werkvormen, zoals werkcolleges, practicumsoefeningen en groepsleren. In de loop van de opleiding neemt het aandeel werkplekleren toe. In het programma zijn 42 studiepunten ingeruimd voor werkplekleren. Dit vindt onder andere plaats in de opleidingsonderdelen Leergroep, Praktijkverkenning, Werkplekverkenning en Beroepspraktijk. Daarnaast worden werkplekgerichte werkvormen ingezet in andere opleidingsonderdelen.

Tijdens het werkplekleren worden studenten primair begeleid door de werkplekmentor. Een lector-werkplekbegeleider begeleidt de studenten vanuit de opleiding. Dit gebeurt onder andere in supervisiemomenten.

Om de kwaliteit van de werkplek en de werkplekmentor te borgen, heeft de opleiding een formulier met kwaliteitscriteria voor de werkplekken ontwikkeld. De lector-werkplekbegeleider voert aan de hand van dit formulier een scan uit om te bepalen of de werkplek voldoet. De lector-werkplekbegeleider monitort de kwaliteit van de werkplek en van de werkplekmentor ook gedurende het werkplekleren. Hierbij gebruikt hij/zij input vanuit de supervisiebijeenkomsten en de tussentijdse evaluatie op de werkplek, waarbij de student, de werkplekmentor en de lector-werkplekbegeleider aanwezig zijn.

De opleiding hanteert een breed instroomprofiel, gericht op vijf doelgroepen: generatiestudenten, heroriënteerders, studenten zonder diploma secundair onderwijs, werkende studenten en werkzoekenden. De opleiding wil maatwerk leveren aan de diverse doelgroepen, onder meer door in te zetten op spreiding van trajecten.

Het docententeam van de opleiding bestaat uit docenten van het (voormalige) CVO en/of de verwante bacheloropleiding. Docenten dienen een nauwe relatie met het werkveld te hebben. Een deel van de docenten heeft tevens een baan in het werkveld. Docenten die dit niet hebben, worden betrokken bij de begeleiding van het werkplekleren, zodat ze op die manier relaties met het werkveld onderhouden. Uitgaande van een instroom van dertig studenten in september 2019 en vijftien studenten in februari 2020, voorziet de opleiding 1 VTE voor onderwijzend personeel. Deze inschatting is gebaseerd op de rekenregels die men in de bacheloropleiding hanteert.

De opleiding zal van start gaan in Antwerpen, waar ook de bacheloropleiding Sociaal Werk is gevestigd. De opleiding beschikt over een digitale leeromgeving, genaamd Digitap. Studenten van de graduaatsopleiding kunnen gebruik maken van dezelfde studentenvoorzieningen (STUVO) als de bachelorstudenten, waaronder sociale en psychologische dienstverlening. Individuele studiebegeleiding wordt verzorgd door de studentenbegeleider.

Overwegingen

De commissie is van mening dat de OLR op adequate wijze zijn vertaald naar domeinen, thema's en opleidingsonderdelen. De opbouw en vormgeving van het programma kunnen volgens de commissie echter nog worden versterkt. De commissie vindt met name dat het theorie-aanbod nog niet optimaal is verdeeld over het gehele programma. Er wordt relatief veel theorie aangeboden in het begin van de opleiding en relatief weinig in de laatste fase. De commissie adviseert de opleiding om het theorie-aanbod gelijkmatiger te verdelen en meer in lijn te brengen met de opbouw in complexiteit en zelfstandigheid die de rest van het programma kent.

De commissie adviseert de opleiding ook om de theorie meer in functie van de praktijk aan de orde te brengen, vanuit authentieke praktijkervaringen en casussen die studenten tegenkomen in het werkveld. De opleiding kan inzetten op het gebruiken van praktijkervaringen als trigger voor het verkennen van theorie. Zo is het opleidingsonderdeel Beroepspraktijk aan het einde van het programma volgens de commissie veeleer vormgegeven als stage, een vorm van werkplekleren. In dit onderdeel zou meer theoretische verdieping kunnen worden aangebracht door het element van werkplekleren er sterker in naar voren te brengen, in lijn met de onderwijsonderdelen rond werkplekleren eerder in de opleiding.

De commissie is positief over de aandacht voor het werkplekleren in het programma, maar vindt dat de opleiding nog stappen moet zetten om dit goed vorm te geven. Zo moeten er volgens de commissie meer inhouden worden aangebracht in het werkplekleren. Ook is meer aandacht nodig voor afstemming met de werkplekken, onder meer over de verwachtingen omtrent begeleiding op de werkplek. De commissie waardeert het formulier met kwaliteitscriteria voor de werkplekken, dat een goede basis geeft voor het monitoren van de kwaliteit van werkplekken. Wel moet dit nog verder uitgewerkt en doorgevoerd worden.

Daarnaast is aandacht nodig voor het professionaliseren van de werkplekmentoren en het systematisch monitoren van de kwaliteit van hun begeleiding.

De commissie constateert dat de onderwijsonderdelen Leergroep in het programma van groot belang zijn voor het ontwikkelen van vaardigheden. Deze onderwijsonderdelen beslaan in totaal 22 van de 120 studiepunten. Dit roept bij de commissie de vraag op of studenten alle relevante vaardigheden in voldoende mate leren toepassen tijdens de opleiding.

De commissie is positief over de kleinschalige en praktijkgerichte werkvormen in het programma. Ze ziet bij de opleiding een duidelijke ambitie om het programma zeer praktijkgericht vorm te geven. De commissie waardeert deze intentie, maar vindt dat de opleiding nog stappen moet zetten om de ambitie concreet te realiseren.

Een ander aandachtspunt ligt volgens de commissie in de ontwikkeling van leer materiaal dat toegespitst is op niveau 5. De commissie ziet bij de opleiding wel voldoende begrip van het verschil tussen praktijkleren en conceptueel leren. Ook blijkt uit het gesprek dat de opleiding de noodzaak voor ontwikkeling van leer materiaal op niveau 5 inziet. De commissie wil echter benadrukken dat er voldoende aandacht moet worden besteed aan het systematisch monitoren van de kwaliteit en congruentie van het (ontwikkelde) leer materiaal.

De commissie is positief over de brede, diverse instroom die de opleiding ambieert. Er wordt volgens de commissie voldoende afgestemd op de behoeften van de meeste doelgroepen door maatwerk te leveren. De commissie is van mening dat de groep zij-instromers niet optimaal bediend wordt, aangezien geen middag-avondtraject wordt aangeboden. Ze adviseert de opleiding om te onderzoeken of er in de diverse doelgroepen behoefte is aan een middag-avondtraject. De commissie acht het belangrijk dat de opleiding werkenden zonder diploma optimaal faciliteert, zeker in het kader van het bevorderen van de kansen op sociale promotie.

Het personeel is volgens de commissie gekwalificeerd om het onderwijs in de opleiding te verzorgen. De docentengroep is zeer ervaren in het (volwassenen)onderwijs op niveau 5. De commissie waardeert tevens de kruisbestuiving tussen docenten van het (voormalige) CVO en de bachelor, waarbij beide groepen geprofessionaliseerd worden door meer voeling te krijgen met andere studentenpopulaties.

De commissie is wel van mening dat de ingeschatte 1 VTE voor onderwijspersoneel krap is. Deze is gebaseerd op de rekenregels van de bacheloropleiding. Het onderwijs op niveau 5 vergt volgens de commissie mogelijk echter meer tijd, omdat er meer begeleiding nodig is vanwege de kleinschalige en praktijkgerichte werkvormen en een meer diverse studentenpopulatie bediend moet worden.

De opleiding beschikt volgens de commissie over goede voorzieningen op de campus en over een goede digitale leeromgeving. Ook de studiebegeleiding en studentenvoorzieningen zijn naar de mening van de commissie toereikend.

Oordeel: voldoende

2.3 Generieke kwaliteitswaarborg 3: te realiseren eindniveau

De opleiding beschikt over een adequaat systeem van beoordeling, toetsing en examinering, waardoor zij nagaat of de beoogde leerresultaten worden bereikt.

Bevindingen

De opleiding sluit aan bij het toetsbeleid en de toetsingssystematiek van de hogeschool en zet een variatie aan toetsvormen in, waaronder kennistoetsen, vaardigheidstoetsen, projectopdrachten, reflectieopdrachten en een portfolio.

In de eerste fase van de opleiding vinden relatief veel kennistoetsen plaats. Het aandeel kennistoetsen neemt in de loop van de opleiding af. De kennistoetsen hebben geen puur theoretische insteek, maar kennen altijd een link met de praktijk, bijvoorbeeld door middel van het werken met casussen.

Het eindniveau van studenten wordt voornamelijk getoetst in de opleidingsonderdelen en 'Beroepspraktijk' en 'Leergroep: kunst en cultuur'. De toetsing bij 'Beroepspraktijk' gebeurt aan de hand van een beoordelingsformulier met gedragsindicatoren, dat wordt ingevuld door de lector-werkplekbegeleider en de werkplekmentor. Daarnaast dragen de reflectieopdrachten en het portfolio bij aan de toetsing van het eindniveau. 'Leergroep: kunst en cultuur' wordt afgetoetst via een projectopdracht.

De opleiding past ook formatieve toetsing toe. Dit gebeurt bijvoorbeeld in de Leergroepen, waar de begeleider tussentijdse feedback geeft op de vaardigheden van studenten. Ook ontvangen studenten tussentijdse feedback bij projectopdrachten en het werkplekleren.

De opleiding geeft aan waarde te hechten aan intersubjectiviteit bij de beoordeling. Dit wil zij realiseren door het toepassen van het vierogenprincipe bij de ontwikkeling van toetsen. De opleiding geeft de onderlinge kalibratie verder vorm door een systeem van peer reviews van toetsen op te zetten.

Uit de ECTS-fiches en het gesprek blijkt dat de opleidingsonderdelen rond werkplekleren en Leergroepen geen herkansingsmogelijkheid kennen. In het gesprek legt de opleiding uit dat dit te maken heeft met de verplichte aanwezigheid in de Leergroepen en het feit dat studenten een groot aantal uren werkplekleren niet in korte tijd opnieuw kunnen uitvoeren. De opleiding licht daarbij toe dat eventuele problemen over het algemeen al tijdens de periode van werkplekleren aan het licht komen.

Overwegingen

De commissie is van oordeel dat het toetsbeleid en -programma van de opleiding goed in elkaar zitten. De toetsvormen sluiten voldoende aan bij de OLR en de werkvormen. De opleiding vult de toetsen voldoende praktijkgericht in, ook in het geval van zogenaamde 'kennistoetsen'. Het gebruik van de term 'kennistoets' in het informatiedossier creëert volgens de commissie echter de indruk dat een substantieel deel van de toetsen een meer theoretische/conceptuele focus heeft. De opleiding zou de terminologie volgens het panel beter af kunnen stemmen op de werkelijkheid, zodat geen verkeerde verwachtingen worden gewekt bij studenten. Ook zou de opbouw in complexiteit van het kennisgedeelte gedurende het programma in de toetsing hiervan weerspiegeld moeten worden.

De commissie waardeert de aandacht voor formatieve toetsing. Ze raadt de opleiding aan om formatieve toetsing nog explicieter in te zetten in de opleidingsonderdelen rond werkplekleren en in de Leergroepen, die geen herkansingsmogelijkheid kennen. Formatieve toetsing kan met name in opleidingsonderdelen rond werkplekleren fungeren als een thermometer, waardoor studenten tijdens het werkplekleren voortdurend inzicht hebben in hun prestaties en vorderingen. Zodoende krijgen zij optimale kansen om eventuele achterstanden tijdig in te halen en zwakke punten te verbeteren. Om dit proces te faciliteren, moet de formatieve toetsing studenten concreet inzicht geven in hun voortgang op alle relevante competenties. Bij een onvoldoende score moeten studenten de mogelijkheid hebben om tussentijds, binnen het tijdsbestek van het opleidingsonderdeel, het nodige te repareren. Om de transparantie van dit proces te optimaliseren, is het belangrijk dat de opleiding expliciet communiceert aan studenten hoe de formatieve toetsing wordt ingezet.

Bij de beoordeling is volgens de commissie voldoende aandacht voor intersubjectiviteit door de toepassing van het vierogenprincipe. De commissie waardeert de kalibratie door docenten onderling die hieromtrent plaatsvindt.

Oordeel: voldoende

2.4 Generieke kwaliteitswaarborg 4: opzet en organisatie van de interne kwaliteitszorg

De opzet en de organisatie van de interne kwaliteitszorg is gericht op een systematische borging en verbetering van de opleiding waar de relevante stakeholders bij betrokken worden.

Bevindingen

De opleiding sluit aan bij het interne kwaliteitssysteem van de hogeschool, dat bestaat uit drie pijlers: het AP-kwaliteitswiel (een cyclisch kwaliteitsformat gebaseerd op de PDCA-cyclus), inzet van de cel 'Kwaliteit van de opleiding' en structurele monitoring van de kwaliteit. Bij het evalueren van de kwaliteit van de opleiding worden verschillende stakeholders betrokken. Zo worden studenten regelmatig bevestigd over afzonderlijke opleidingsonderdelen en de opleiding als geheel via enquêtes en focusgroepen. Ook wordt gebruik gemaakt van metingen onder alumni, het werkveld en de medewerkers.

Daarnaast wordt de kwaliteit van de opleiding geëvalueerd in verschillende gremia, zoals de opleidingsraad en de werkveldcommissie. Onderdeel van de overlegstructuur van verschillende gremia zijn thematische vergaderingen, waarbij bepaalde thema's (zoals de kwaliteit van werkpleklers of begeleiding op maat) worden uitgediept.

In het academiejaar 2020-2021 zal een formele evaluatie van generieke kwaliteitswaarborg 3 plaatsvinden. Het jaar daarna worden generieke kwaliteitswaarborgen 1 en 2 geëvalueerd. De opleiding geeft in het gesprek aan dat voor die tijd al evaluaties en verbeteracties plaatsvinden.

Overwegingen

De commissie is van mening dat de kwaliteitszorg van de opleiding goed is vormgegeven. Het feit dat de opleiding aansluit bij de systematiek van de hogeschool wekt vertrouwen bij de commissie. Wel acht de commissie het raadzaam de systematiek van de hogeschool goed af te stemmen op de cruciale kenmerken van de graduaatsopleiding, waaronder de praktijkgerichtheid. De inspraak van studenten is voldoende geborgd, onder meer door de instelling van een opleidingsraad. De commissie waardeert ook de thematische vergaderingen van de verschillende commissies, waardoor deze thema's systematisch en grondig aan de orde komen in de kwaliteitscyclus. De commissie ziet dat verbeterpunten goed worden opgevolgd.

De commissie is wel van mening dat de kwaliteit van het werkpleklers meer aandacht behoeft, aangezien het een nieuw element is in de opleiding en een centrale plaats in het programma inneemt. De commissie constateert dat evaluatie van het werkpleklers wel informeel plaatsvindt, in de gesprekken tussen student, werkplekmentor en lector-werkplekbegeleider, maar vindt dat het op formeel en operationeel niveau kan worden versterkt. De commissie is van mening dat het werkpleklers op korte termijn formeel moet worden geëvalueerd en dat de evaluatie verder een continu karakter moet hebben.

Oordeel: voldoende

2.5 Eindoordeel

De commissie beoordeelt elk van de generieke kwaliteitswaarborgen als voldoende en bijgevolg is ook het eindoordeel voor de opleiding graduaat in het sociaal-cultureel werk voldoende.

De commissie stelt vast dat de OLR van de opleiding adequaat zijn vormgegeven, identiek aan de op Vlaams niveau vastgestelde DLR en in lijn met niveau 5 van de Vlaamse Kwalificatiestructuur. De onderwijsleeromgeving is volgens de commissie zodanig vormgegeven dat de leerresultaten kunnen worden bereikt door de instromende studenten. Het programma is gebaseerd op praktijkgericht leren en voldoende afgestemd op de behoeften van de doelgroep. De toetsvormen acht het panel passend bij de OLR en werkvormen. Ook is ze van mening dat de kwaliteit van toetsing en beoordeling voldoende geborgd is. Daarnaast is de commissie positief over het kwaliteitszorgsysteem dat de opleiding zal inzetten.

3 Beoordelingsproces

De beoordeling werd uitgevoerd aan de hand van het “Kader Toets Nieuwe HBO5-Opleiding (omvorming)”, zoals bekrachtigd door de Vlaamse regering op 28 april 2017.

De commissie heeft zich aan de hand van de door de opleiding verstrekte documenten op de beoordeling voorbereid. Voorafgaand aan het vooroverleg heeft elk commissielid de eerste indrukken opgemaakt en werden prioritaire vragen opgesteld.

Tijdens een vooroverleg op 3 april 2019 heeft de commissie alle verkregen informatie besproken en heeft zij tevens het toelichtend gesprek voorbereid.

Het toelichtend gesprek vond plaats op een opleidingsonafhankelijke locatie te Brussel op 3 april 2019 om 15.00 uur. De onderstaande gesprekspartners namen hieraan deel:

- **Jos Pauwels**
- **Els De Ceuster**
- **Simon Geerts**
- **Katrien Jacobs**
- **Rikki Van Gas**
- **Katrijn Wyckmans**

Tijdens dit gesprek zijn de vraagpunten van de commissie aan de orde gesteld.

Tijdens een besloten nabespreking op 3 april 2019 heeft de commissie alle verkregen informatie besproken en vertaald naar een oordeel op de vier generieke kwaliteitswaarborgen en een eindoordeel. De commissie heeft deze conclusie in volledige onafhankelijkheid genomen.

Het totaal aan beschikbare gegevens is verwerkt tot een ontwerp van adviesrapport dat naar alle commissieleden werd verstuurd. De feedback van de commissieleden is verwerkt. Het door de voorzitter vastgestelde adviesrapport werd naar de NVAO gestuurd op 5 mei 2019.

4 Overzicht oordelen

De onderstaande tabel geeft per generieke kwaliteitswaarborg het oordeel van de commissie uit hoofdstuk 2 weer.

Generieke kwaliteitswaarborg	Oordeel
1. Beoogd eindniveau	Voldoende
2. Onderwijsleeromgeving	Voldoende
3. Te realiseren eindniveau	Voldoende
4. Opzet en organisatie van de interne kwaliteitszorg	Voldoende
Eindoordeel	Voldoende

Bijlage 1: Basisgegevens over de opleiding

Partner samenwerkingsverband	Artesis Plantijn Hogeschool Antwerpen
Adres, telefoon, e-mail, website instelling	Lange Nieuwstraat 101, B-2000 ANTWERPEN info@ap.be +32 3 220 54 00 www.ap.be
Naam, functie, telefoon, e-mail contactpersoon	Pascale De Grootte, Algemeen directeur
Partner samenwerkingsverband	Centrum voor Volwassenenonderwijs HBO5 Antwerpen
Adres, telefoon, e-mail, website instelling	Lange Nieuwstraat 101, B-2000 ANTWERPEN hbo5antwerpen@so.antwerpen.be +32 3 220 35 00 http://www.stedelijkonderwijs.be/hbo5antwerpen
Status instelling	Ambtshalve geregistreerd
Naam opleiding (graad, kwalificatie)	Graduaat in het sociaal-cultureel werk
Afstudeerrichtingen	-
Niveau en oriëntatie	Hoger beroepsonderwijs niveau 5 (HBO5)
(Bijkomende) titel	Gegradueerde in het sociaal-cultureel werk
(Delen van) studiegebied(en)	Sociaal-agogisch werk
ISCED benaming van het studiegebied	09 – Health and welfare
Onderwijstaal	Nederlands
De vestiging(en) waar de opleiding wordt aangeboden	<ul style="list-style-type: none"> • Antwerpen • Mechelen • Turnhout
Studieomvang (in studiepunten)	120
Nieuwe opleiding voor Vlaanderen	Ja, HBO5 omvorming
HBO5-opleiding van waaruit wordt omgevormd tot de nieuwe opleiding	HBO5 Sociaal Cultureel Werk (CVO HBO5 Antwerpen)
Aansluitingsmogelijkheden en mogelijke vervolgoedingen	Bacheloropleiding Sociaal Werk – afstudeerrichting Sociaal-cultureel Werk

Bijlage 2: Domeinspecifieke leerresultaten (DLR)

1. De gegradueerde bevordert sociale cohesie, empowerment en emancipatie, uitgaande van de mensenrechten en principes van sociale rechtvaardigheid en met respect voor diversiteit;
2. De gegradueerde handelt bewust binnen een beroepsethische principes;
3. De gegradueerde legt professioneel, respectvol en empathisch contact met de doelgroep en andere relevante actoren;
4. De gegradueerde communiceert zowel schriftelijk als mondeling in begrijpelijke en correcte taal, hanteert adequaat diverse communicatie- en interactievormen en maakt daarbij creatief en flexibel gebruik van diverse middelen/media;
5. De gegradueerde (h)erkent en analyseert de mogelijkheden van individuen en groepen in hun context;
6. De gegradueerde selecteert samen met het team, de doelgroep en andere actoren de juiste kanalen om acties te realiseren in functie van de (beleids)doelstellingen van de organisatie en de behoeften van de doelgroep;
7. De gegradueerde begeleidt interactieprocessen tussen individuen, groepen en in de samenleving. De gegradueerde motiveert en ondersteunt vrijwilligers;
8. In samenwerking met het team, de doelgroep en andere actoren ontwikkelt de gegradueerde gemeenschapsvormende, culturele, educatieve en/of maatschappelijk activerende activiteiten en/of projecten, voert deze uit en evalueert ze;
9. De gegradueerde volgt maatschappelijke ontwikkelingen, schat de gevolgen in voor de doelgroep en onderneemt gericht actie in dialoog met eigen organisatie;
10. De gegradueerde stimuleert in nieuwe en complexe maatschappelijke participatie en kritisch burgerschap.
11. De gegradueerde plant en organiseert de eigen activiteiten en handelt professioneel op basis van (zelf)reflectie en deskundigheidsontwikkeling.
12. De gegradueerde bouwt een netwerk op en onderhoudt dit in functie van het bijdragen tot de realisatie van de doelstellingen van de organisatie.
13. De gegradueerde handelt volgens kwaliteitsprincipes en werkt actief en constructief samen met teamleden, vrijwilligers, andere organisaties en disciplines.

Datum validatie : 18 februari 2019

Bijlage 3: Samenstelling visitatiecommissie

De beoordeling is gebeurd door een visitatiecommissie aangesteld door de NVAO. Deze is als volgt samengesteld:

Toon Martens (*voorzitter*) algemeen directeur van KHLeuven en de hogeschool UC Leuven-Limburg in de periode 2001-2016. Hij was 15 jaar bestuurder bij VLHORA en tweemaal voorzitter. Hij was ook afgevaardigd bestuurder van CVO Mobyus en voorzitter van het samenwerkingsverband in Leuven en Limburg. Hij startte op Vlaams niveau het samenwerkingsplatform op tussen HBO5-instellingen en hogescholen en was voorzitter tot einde 2016. Hij was ook jarenlang lid van de adviesraad van de NVAO.

Jules Pieters (*commissielid*) is emeritus-hoogleraar Toegepaste Psychologie met bijzondere aandacht voor leren en instructie aan de Universiteit Twente. Hij was voorzitter van de vakgroep Curriculumontwerp & Onderwijsinnovatie en wetenschappelijk directeur Instituut Universitaire Lerarenopleiding ELAN (2007-2012). Daarnaast was hij actief in verschillende beroepsverenigingen als lid en als voorzitter: VOR (onderwijsresearch), NIP (psychologen) en VELON (lerarenopleiders). Hij heeft een ruime ervaring in beoordelingscommissies voor onderwijs, zowel toetsen nieuwe opleidingen als beoordelingen van bestaande opleidingen (NVAO, QANU, NQA, Hobéon) en in beoordelingscommissies voor onderzoek (NWO, NRO).

Petra van Zon (*commissielid*) consultant kwaliteitsmanagement en docent bij de bacheloropleiding Social Work en de Ad-opleiding Ervaringsdeskundigheid in Zorg en Welzijn aan Fontys Hogeschool Sociale Studies te Eindhoven.

Koen Smets (*student-commissielid*) werkt reeds meer dan 15 jaar in de sociale economie als begeleider van kansengroepen. In 2017 behaalde hij als werkstudent zijn diploma van gegradueerde Sociaal Cultureel Werk (HBO5) aan het centrum voor Volwassenenonderwijs van de Sociale School van Heverlee. Hij volgt momenteel de bacheloropleiding Sociaal Werk 'Maatschappelijk advisering' aan het University College Leuven-Limburg (UCLL).

De commissie werd bijgestaan door:

- **Dagmar Provijn**, beleidsmedewerker Vlaanderen NVAO, procescoördinator.
- **Anne-Lise Kamphuis**, Odion Onderwijsonderzoek, extern secretaris.

Alle commissieleden, de procescoördinator en de secretaris hebben een onafhankelijkheids- en geheimhoudingsverklaring ingevuld en ondertekend waarmee zij tevens instemmen met de NVAO gedragscode.

Bijlage 4: Overzicht van de bestudeerde documenten

Informatiedossier opleiding

- Informatiedossier TNO HBO5 omvorming graduaat in het sociaal-cultureel werk - samenwerkingsverband HBO5 AP-HZS

Verplichte bijlagen bij het informatiedossier

- Domeinspecifieke leerresultaten
- Opleidings specifieke leerresultaten
- Schematisch programmaoverzicht
- Inhoudsbeschrijving/ECTS-fiches
- Verklaring op eer m.b.t. voorziene middelen en personeel
- Overzicht van de contacten met het werkveld
- Onderwijs- en examenreglement
- EVC-EVK-procedure
- Vervolgtraject naar een bachelordiploma
- Rapport van de Commissie Hoger Onderwijs in het kader van het voorlopig kwaliteitstoezicht

Bijlage 5: Lijst met afkortingen

CVO	Centrum voor volwassenenonderwijs
DLR	domeinspecifieke leerresultaten
ECTS	European Credit Transfer System
NVAO	Nederlands-Vlaamse Accreditatieorganisatie
OLR	opleidingsspecifieke leerresultaten
PDCA	Plan Do Check Act
VLHORA	Vlaamse Hogeschoolraad
VTE	voltijdsequivalent

Colofon

GRADUAAT IN HET SOCIAAL-CULTUREEL WERK
SAMENWERKINGSVERBAND HBO5 AP-HZS • 7956
Toets nieuwe graduaatsopleiding • Adviesrapport
5 mei 2019
Samenstelling: NVAO • Vlaanderen

Nederlands-Vlaamse Accreditatieorganisatie
Accreditation Organisation of the Netherlands and Flanders

Parkstraat 28 • 2514 JK Den Haag
P.O. Box 85498 • 2508 CD The Hague
The Netherlands

T +31 (0)70 312 23 00
E info@nvao.net
www.nvao.net